

Wensen van leerlingen maken de school van de toekomst

Door: **Schoolfaciliteiten**

Hoe willen leerlingen eigenlijk dat hun school eruit ziet? Daar wordt onderzoek naar gedaan, maar de stem van de leerling is nog verrassend afwezig.

“Als ik de baas van de school was, dan zou ik meer thuis doen,” zegt Fabiola (16) uit 5 havo. “Want in veel lessen doe je niks waardoor het een beetje tijdverspilling is. Die tijd kun je beter zelf besteden aan school.” Als het aan Ben (12) uit de eerste klas van het vmbo ligt, zou hij juist vaker pauze hebben. “Je zit zo lang op je stoel. Als we vaker in de les even twee minuten pauze hebben, ga ik me niet vervelen.”

Bovenstaande citaten komen uit het recente Inspectierapport De stem van de leerling, waarin willekeurige leerlingen uit het hele land vertellen wat ze aan hun school zouden willen veranderen. Het zijn stuk voor stuk goede ideeën, maar het gebeurt niet vaak dat leerlingen gevraagd worden hoe ze willen dat hun school eruit ziet. Zeker niet als het om onderwijshuisvesting gaat.

Goede faciliteiten helpen

Er bestaan tevredenheidsonderzoeken, maar die gaan vaak maar voor een klein deel over de faciliteiten die scholen aanbieden, zegt Ilse Schalij. “Tijdens de lessen, via de leerlingeraad of voor specifieke projecten wordt wel met leerlingen gesproken over wat ze willen, maar er is weinig onderzoek gedaan naar de echte behoeften van leerlingen.” Voor de Hogeschool Rotterdam deed Scha-

lij afstudeeronderzoek naar facility management in het onderwijs.

Het verbaasde haar dat bijna geen van de facility managers die ze voor haar onderzoek sprak exact kon vertellen wat leerlingen echt belangrijk vinden aan een optimale leeromgeving. Terwijl ze wel dagelijks bezig zijn met het inspelen op die behoeftes.

“Faciliteiten vormen niet de hoofdmoot van het onderwijs

Faciliteiten vormen niet de hoofdmoot van het onderwijs; dat zijn uiteraard de onderwijzers. De meeste schoolbesturen geven ongeveer 85% van hun budget uit aan personeelskosten, de overige 15% zijn voor facilitaire en materiële kosten zoals schoonmaak, onderhoud, leermiddelen en energie en water.

Toch is die verdeling niet zomaar logisch. Steeds meer onderzoekers vinden bewijs voor de relatie tussen de kwaliteit van de onderwijsvoorzieningen en de leerprestaties van leerlingen. Recent onderzoek van onder meer Sander Dekker laat zien dat een optimaal gefaciliteerde leeromgeving bijdraagt aan het studiesucces van leerlingen en zorgt voor een toename van het aantal leerlingen.

Jackie de Vries

100 jaar hetzelfde

Herman Kok deed aan de Wageningen Universiteit promotieonderzoek naar schoolfaciliteiten. Hij kwam erachter dat verlichting, kleurgebruik en luchtkwaliteit, maar ook ventilatie, temperatuur, akoestiek en meubilair de studieresultaten beïnvloeden. Ook de omvang en het uiterlijk van het schoolgebouw hebben invloed op de prestaties van leerlingen.

“Jammer dat we zo weinig kijken naar wat voor huisvesting leerlingen willen,” vindt Jackie de Vries. Met haar adviesbureau Aestate helpt ze onderwijsinstellingen met de integrale verandering van organisatie, huisvesting, ICT en facilitaire dienstverlening. “Onderwijs is vernieuwend, maar de faciliteiten in gebouwen en het welzijn en succes van leerlingen loopt achter,” zegt ze. “Heel veel onderwijsgebouwen zien er precies hetzelfde uit als honderd jaar geleden.”

Waar hebben leerlingen behoefte aan?

Om te onderzoeken welke wensen studenten hebben, bracht Ilse Schalijs de reis van de leerling uit het voortgezet onderwijs in kaart met een customer journey (zie figuur 1). Dat is een methode uit het bedrijfsleven die de behoeften van klanten doorgrondt. In het geval van Schalijs was het de reis van de leerling door onderwijsland: welke obstakels komen leerlingen tegen? Wat hebben ze daarbij nodig? Daarna heeft ze per stap bepaald welke faciliteiten leerlingen echt belangrijk vinden. Ilse Schalijs: "Uit mijn onderzoek blijkt dat leerlingen uit het voortgezet onderwijs meer in kleine groepen les willen krijgen en hun eigen leerproces willen vormgeven. Ze hebben behoefte aan plekken waar ze in alle rust hun huiswerk kunnen maken, maar ook aan groepsruimten. Net als een goed werkende ICT-omgeving. En leerlingen willen hun eigen telefoons, laptops of tablets kunnen gebruiken." Daarom zijn ook zaken als stopcontacten en snel WiFi erg belangrijk.

Figuur 1: De reis die een leerling op de middelbare school dagelijks aflegt.

Meer ontmoeten

Het verschil per onderwijssoort waar leerlingen behoefte aan hebben, vult Jackie de Vries aan. "Hoger onderwijs wordt de plek van het ontmoeten," zegt ze. "Collegebanken worden ouderwets, studeren doe je op je eigen moment en op de plek die het beste uitkomt. Dat verandert ook de functie van onderwijshuisvesting," legt ze uit. "Door te investeren in hoogwaardige werk-, studie-, en ontmoetingsplekken zorg je voor meer openheid en sociale controle. De omgeving wordt als het ware een ontmoetingsplek waar je prettig kan studeren, werken, onderzoeken, en ontspannen."

Andere onderwijssoorten hebben weer andere behoeften. Internationale studenten willen graag andere mensen ontmoeten. Daar moet dan ook ruimte voor zijn. Die wens leeft minder onder leerlingen op een regionale school die

nog thuis wonen. "Vmbo-leerlingen hebben juist minder behoefte aan een hangplek op school. Als ze een tussenuur hebben, gaan ze liever naar huis," zegt De Vries. Ook op het mbo hebben leerlingen minder baat bij ontmoetingsplekken, en willen ze juist extra studieplekken.

Vooral bij krimp

Breng daarom met je leerlingen in kaart welke behoeften zij precies hebben, adviseert Ilse Schalijs. "Het biedt enorm veel inzicht in wat leerlingen werkelijk willen en hoe belangrijk ze sommige zaken vinden. Ze geven goede informatie over wat een school kan doen om aantrekkelijker te worden voor de leerlingen, iets wat vooral in tijden van krimp belangrijk is".

Want vooral in regio's waar leerlingenaantallen krimpen, proberen scholen zich van elkaar te onderscheiden om meer leerlingen aan te

trekken. Het aanbieden van goede faciliteiten is dan één van de middelen die ingezet kan worden. In het oosten en zuiden van Nederland proberen scholen zich te onderscheiden door een gezonde school te zijn. Op deze manier willen scholen leerlingen en vooral ook ouders overhalen om voor hun school te kiezen.

"Het is de kunst voor iedere school of onderwijsorganisatie om de behoeftes en wensen van leerlingen precies te definiëren," zegt De Vries. "Vervolgens kun je oplossingen bedenken en veranderingen doorvoeren die echt waardevol zijn voor de leerling, maar ook voor de docent. Want zonder goede en gemotiveerde docenten gaat het onderwijsconcept niet werken. Als school moet je goed moeten weten wat je wilt, maar daarnaast bepalen het soort student, de gekozen studie en het onderwijsniveau steeds meer de inrichting en facilitaire diensten van de school."